

Jakub Bartoszewski

Praca socjalna: rola i zadania – aspekt prawny

Studia Sieradzana 5, 16-21

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

ananda series aida studies

ISSN 2299-2928

Dr hab. Jakub Bartoszewski
Praca socjalna: rola i zadania – aspekt prawny

PWSZ Konin

Abstract

This article is an attempt to present the tasks and role of social work in light of the provisions of statutory law. The article uses the law on social assistance to the canvas on its present duties, and Principia profession which is social work. It should also be stressed that brought closer - selectively - a bill whose main purpose is to support the public in difficult and problem situations. In conclusion clearly stated definition of a profession which is a social worker.

Key words: social work, social policy, social assistance

Artykuł jest próbą przedstawienia zadań i roli pracy socjalnej w świetle przepisów prawa stanowionego. W artykule wykorzystano ustawę o pomocy społecznej by na jej kanwie przedstawić obowiązki oraz principia zawodu jakim jest praca socjalna. Należy również podkreślić, iż przybliżono – wybiórczo – ustawę, której zasadniczym celem jest wspieranie społeczeństwa w trudnych i problemowych sytuacjach życiowych. W konkluzji w sposób jednoznaczny podano definicję zawodu jakim jest pracownik socjalny.

Słowa kluczowe: praca socjalna, polityka społeczna, pomoc społeczna

1.

Praca socjalna to uznana powszechnie dziedzina wiedzy, która zajmuje się problematyką społeczną w kontekście interdyscyplinarnym, np.: pedagogika, psychologia, socjologia czy filozofia wychowani. Współcześnie stosunkowo od niedawna w Polsce pojawiły się możliwości studiowania tego kierunku najczęściej w „granicach“ szeroko rozumianej pedagogiki. Działanie to jest spowodowane zapotrzebowaniem społecznym na pracowników instytucji, które zajmują się tak zwaną pomocą społeczną. Praca socjalna umożliwia grupą takim jak: jednostki, rodziny przezwycięzenie trudności, które pojawiły się w skutek sytuacji losowych, np.: strata pracy. W pracy socjalnych chodzi nie tylko o określone działanie zabezpieczające, czy korygujące, ale przede wszystkim o wsparcie i realizację polityki społecznej państwa, które winno mieć na względzie zasady równych szans nie zależnie od wieku, płci, przekonań politycznych, religijnych, rasy czy kultury.

12 marca 2004 roku polityka społeczna została zamknięta między innymi w ustawie o pomocy społecznej, w której czytamy:

1. Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.
2. Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Na pomocy społecznej spoczywa odpowiedzialność za ochronę osób najsłabszych oraz egzekwowanie ustawowych zobowiązań właściwych organów mówi o tym art 2 ustawy o pomocy społecznej¹⁰:

1. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.
 2. Zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie sytuacjom, o których mowa w art. 3¹¹ ust. 1, przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.
 3. Rodzaj, forma i rozmiar świadczenia powinny być odpowiednie do okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy.
 4. Potrzeby osób i rodzin korzystających z pomocy powinny zostać uwzględnione, jeżeli odpowiadają celom i mieszczą się w możliwościach pomocy społecznej.
1. Należy zauważyć, iż z pośród zadań pomocy społecznej istotne miejsce zajmuje praca socjalna rozumiana jako „(...) poprawa funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym”¹². Stąd praca socjalna prowadzona jest:
- 1) z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej;

¹⁰ Ustawa z dnia 12 marca 2004r. (Dz. U. 04.64.953 z późniejszymi zmianami) art. 2.

¹¹ Ibidem, art. 3.

¹² Ibidem, art. 45.

- 2) ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokajania potrzeb członków społeczności.
2. Praca socjalna może być prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny.
3. W pracy socjalnej wykorzystuje się właściwe tej działalności metody i techniki, stosowane z poszanowaniem godności osoby i jej prawa do samostanowienia¹³.

W pracy socjalnej chodzi więc o profesjonalną pomoc w kierunku wzmocnienia lub odzyskania zdolności adresatów pomocy w optymalnym funkcjonowaniu oraz tworzeniu sprzyjających ku temu warunków społecznych.

2.

Należy podkreślić, iż ustawodawca w artykule 45 ust. 4 oraz w artykule 46 wskazuje rolę jaką pełni w pomocy społecznej praca socjalna:

Art. 45 ust. 4: Praca socjalna świadczona jest osobom i rodzinom bez względu na posiadany dochód.

Art. 46. Mówi wprost o roli jaką pełni pomoc społeczna w osobie pracownika socjalnego, który pełniąc swe obowiązki może kierować podopiecznego do specjalistów w zakresie psychologii, prawa, itp.

1. Poradnictwo specjalistyczne, w szczególności prawne, psychologiczne i rodzinne, jest świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód.
2. Poradnictwo prawne realizuje się przez udzielanie informacji o obowiązujących przepisach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, ochrony praw lokatorów.
3. Poradnictwo psychologiczne realizuje się przez procesy diagnozowania, profilaktyki i terapii.
4. Poradnictwo rodzinne obejmuje problemy funkcjonowania rodziny, w tym problemy opieki nad osobą niepełnosprawną, a także terapię rodzinną¹⁴.

¹³ Ibidem

¹⁴ Ibidem, art. 45 ust. 4 oraz 46 ust. 1-4.

W kontekście ustawy o pomocy społecznej przedstawia się podstawowe zadania pracownika socjalnego. Przez zadania należy rozumieć zespół norm i procedur umożliwiających realizację usługi, które zamykają się w:

1. Podstawach prawnych (zasadniczą normą prawną dla pracownika socjalnego jest ustawa o pomocy społecznej z 12 marca 2004 roku).
2. Określonych działaniach (praca socjalna świadczy usługi w formie pomocy społecznej w celu wsparcia osób potrzebujących. Stąd pracownik socjalny prowadzi działania z:
 - rodzinami oraz indywidualnymi jednostkami w celu wzmocnienia ich aktywności i samodzielności, np.: na rynku pracy.
 - instytucjami oraz społecznością lokalną szeroko rozumianą w celu koordynowania działań społecznych.

Zakres ten nie zamyka się jednak do wyżej wymienionych form, ale prowadzi do indywidualizacji problemów poszczególnych podmiotów, co w konsekwencji pozwala na bezpośrednią współpracę z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej, czy też koordynowanie działań na rzecz społeczności lokalnej.

Na zakończenie tego punktu warto podkreślić, iż wspomniane działania mają charakter podmiotowy, natomiast w pracy socjalnej mamy również element przedmiotowy. Zamyka się on w:

1. obszarze życia osób, rodzin i małych grup społecznych, który pracownik socjalny wskazuje jak mentor w jaki sposób odzyskać zdolność do funkcjonowania w społeczeństwie.
2. świadczeniu osobom i rodzinom wsparcia w postaci doradztwa oraz zasiłków w celu powrotu do życia w społeczeństwie otwartym.

Powyższe spojrzenie na pracę socjalną powoduje, iż pracownik socjalny prócz wiedzy z zakresu świadczeń musi wykazać się znajomością psychologii, profilaktyki, pedagogiki oraz socjologii. Stąd koniecznym wydaje się i uzasadnionym podnoszenie kwalifikacji z zakresu polityki społecznej oraz pomocy społecznej w naszym kraju.

3.

Konkludując należy podkreślić, iż praca socjalna jest interdyscyplinarną działalność zawodową mającą na celu udzielenia wsparcia osobą, rodzinom w odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w życiu społecznym poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenia w tym celu warunków sprzyjających do realizacji tych celów¹⁵.

Praca socjalna zatem jako specyficzna działalność zawodowa ma na celu lepszą adaptację wzajemną osób, rodzin, grup i środowiska społecznego, w jakim żyją, oraz rozwijanie poczucia godności osobistej i odpowiedzialności jednostek na drodze odwoływania się do potencjalnych możliwości poszczególnych osób, do powiązań międzyprofesjonalnych, a także sił i środków społecznych¹⁶.

BIBLIOGRAFIA

Szatur-Jaworska B., *Teoretyczne podstawy pracy socjalnej* [w:] *Pedagogika Społeczna*, pod. red: T. Pilch, I. Lepalczyk, Kraków 1995.

Ustawa z dnia 12 marca 2004r. (Dz. U. 04.64.953 z późniejszymi zmianami).

¹⁵ Ibidem, art. 2.

¹⁶ Zob. B. Szatur-Jaworska, *Teoretyczne podstawy pracy socjalnej* [w:] *Pedagogika Społeczna*, pod. red: T. Pilch, I. Lepalczyk, Kraków 1995, s. 108.